

EU FONDOVI I POTICANJE SREDNJEG I MALOG PODUZETNIŠTVA U HRVATSKOJ

Maretić, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:470904>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-26**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET SPLIT

ZAVRŠNI RAD

**EU FONDOVI I POTICANJE SREDNJEG I MALOG
PODUZETNIŠTVA U HRVATSKOJ**

Mentor:

Prof.dr.sc.Dejan Kružić

Student:

Matea Maretić 1130951

Split, rujan 2016.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Definicija problema istraživanja	1
1.2. Ciljevi istraživanja	1
1.3. Metode rada	1
1.4. Struktura (sadržaj) rada.....	2
2. CILJEVI RAZVOJA PODUZETNIŠTVA U EU	3
2.1. Opći značaj malog i srednjeg poduzetništva	3
2.2. Ciljevi razvoja poduzetništva u RH	5
3. SUVREMENO PODUZETNIŠTVO U HRVATSKOJ.....	7
3.1. Poduzetništvo	7
3.2. Malo i srednje poduzetništvo u Hrvatskoj	10
3.3. Suvremeno poslovanje.....	13
4. UTJECAJ EU NA RAZVOJ MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA.....	16
4.1. Poticanje malog i srednjeg poduzetništva	16
4.2. Vrste poticaja malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj	19
4.3. Važnost izrade poslovnog plana	21
4.4. Poduzetnički inkubatori	22
5. PRIMJERI KORIŠTENJA EU FONDOVA ZA RAZVOJ PODUZETNIŠTVA U RH	24
5.1. Hrvatska u europskom poduzetničkom kontekstu	24
5.2. Mogućnost financiranja putem EU fondova	28
5.3. Priprema projekata za EU fondove	31
ZAKLJUČAK	34
LITERATURA	36

1. UVOD

1.1. Definicija problema istraživanja

Problem ovog istraživanja predstavlja tematika EU fondova i poticanja srednjeg i malog poduzetništva u Republici Hrvatskoj. Kako mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji imaju velik udio u ukupnom broju poduzeća, razvoj malih i srednjih poduzeća imaju ključnu ulogu za razvoj gospodarstva kako u Europskoj uniji tako i Republici Hrvatskoj. Pošto MSP ima toliko značaj na razvoj gospodarstva, komisija EU posebne napore ulaže u poticanje razvoja MSP. Ovaj rad govori o ciljevima MSP i EU izlaže mogućnosti jačanja unutarnjeg tržišta, istraživanja i razvoja, obrazovanja, inovacija i poduzetništva te zaposlenosti i socijalne kohezije.

1.2. Ciljevi istraživanja

Kako je razvoj malog i srednjeg poduzetništva jedan od osnovnih strateških razvoja u Europskoj uniji, te kako je financijsko okruženje u Republici Hrvatskoj relativno siromašno, a banke i štedionice dominantne su financijske organizacije, neophodno je koristiti sredstva čije korištenje omogućavaju fondovi odnosno poticaji EU. Stoga je cilj ovog rada ukazati na važnost razvoja malog i srednjeg poduzetništva te prikazati mogućnosti korištenja fondova i poticaja EU te drugih izvora i institucija kao što su Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, razvojni fondovi, resorna ministarstva, lokalni i područni organi samouprave i dr.

1.3. Metode rada

Metode korištene u ovom radu se u prvom redu odnose na metodu prikupljanja kojom autor prikuplja svu relevantnu literaturu potrebnu za izradu ovog rada. Zatim slijedi metoda istraživanja dane literature te korištenje metode deskripcije, analize i sinteze, te metoda dedukcije i indukcije.

1.4. Struktura (sadržaj) rada

Ovaj rad se sastoji od pet ključnih cjelina u kojima se postepeno izlaže problematika rada, odnosno tematika EU fondova i poticanje srednjeg i malog poduzetništva u RH.

U uvodu ovog rada se daje definicija problema istraživanja te definiranje ciljeva rada i metoda koje su korištene prilikom izrade. Zatim se govori o ciljevima razvoja poduzetništva kako u Europskoj uniji, tako i Republici Hrvatskoj, da bi uslijedila cjelina suvremenog poduzetništva u RH u kojoj se raspravlja o poduzetništvu uopće ali i o MSP u RH sa posebnim naglaskom na specifičnosti suvremenog poslovanja.

Nadalje se, u četvrtoj cjelini – utjecaj EU na razvoj MSP, govori o načinima poticanja MSP te se poseban naglasak stavlja na opis i raspravu vrsta te izvora poticaja poduzetništvu u Republici Hrvatskoj, pri čemu je od velike važnosti obratiti pažnju na izradu poslovnog plana kao preduvjetom za ostvarivanje željenih poticaja.

U petoj cjelini se govori o primjerima korištenja EU fondova za razvoj poduzetništva u RH, pri čemu se govori o RH u europskom poduzetničkom kontekstu, o mogućnosti financiranja putem EU fondova te se daje pregled pripreme projekata za EU fondove.

Zaključak, kao zadnja cjelina ovog rada, daje sažet pregled ključnih saznanja i zaključaka stečenih tokom izrade ovog rada.

2. CILJEVI RAZVOJA PODUZETNIŠTVA U EU

2.1. Opći značaj malog i srednjeg poduzetništva

Malo je poduzetništvo temeljna pokretačka i razvojna snaga svakoga gospodarstva i temelj uspješnosti pojedine države. Poduzetništvo danas obnavlja, transformira i potiče razvoj ekonomija u cijelome svijetu. Nacionalnim ekonomijama daje vitalnost, svježinu, inovativne proizvode i usluge, te povećava mogućnost općeg društvenog napretka.¹

Kako su pokazale analize Europske komisije iz 2013./2014. godine, malo i srednje poduzetništvo ima izrazito pozitivan i važan učinak na gospodarstvo Europske unije. Podaci pokazuju kako je malo i srednje poduzetništvo, izvan financijskog sektora, imalo 99 % udjela u ukupnom broju gospodarskih subjekata Europske unije. Također se pokazalo da su 2 od 3 zaposlenika u EU zaposleni u nekom malom ili srednjem poduzeću.²

Prema podacima istoga istraživanja za Hrvatsku, oporavak je malog i srednjeg poduzetništva u 2013. godini bio slab (u odnosu na 2008. godinu kada počinje ekonomska kriza). Podaci pokazuju također i da je samo broj malih i srednjih poduzetnika ostao nepromijenjen, dok su ostvarena dodana vrijednost i broj zaposlenih i dalje u padu.³

¹ Rajsman, M., Petričević, N., Marjanović, V. (2013.), Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski vjesnik*, 26 (1): 250-262.

² Ukić, Lj., Martić Kuran, L. (2015.), Uloga i značaj malih i srednjih poduzetnika na ruralnim područjima Dalmatinske Zagore, Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku (1-2): 221-229.

³ Isto.

Slika 1. Obrti i broj zaposlenika u obrtima od 2003. do 2013. godine.

Izvor: Ukić, Lj., Martić Kuran, L. (2015.), Uloga i značaj malih i srednjih poduzetnika na ruralnim područjima Dalmatinske Zagore, Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku (1-2): 221-229.

Ipak, druga istraživanja pokazuju da su mali poduzetnici u prvih devet mjeseci 2010. godine ostvarili najbolje financijske rezultate mjerene ekonomičnošću poslovanja jer su na uloženi 100,00 kuna ostvarili 104,53 kune prihoda, srednji poduzetnici imali su 102,28 kuna, dok su veliki poduzetnici imali 103,97 kuna.⁴

No treba također naglasiti da, bez obzira na najbolje ostvarene rezultate mjerene ukupnim prihodom prema ukupnom rashodu, zaposlenici malih poduzeća nisu za to bili nagrađeni povećanjem plaće.⁵

⁴ Rajsman, M., Petričević, N., Marjanović, V. (2013.), Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski vjesnik*, 26 (1): 250-262.

⁵ Isto.

Želimo li se oporaviti u gospodarskom smislu, onda je potrebno više ulagati u zaposlenike i njihovo zadovoljstvo, te općenito u mala i srednja poduzeća. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju otvorene su neke nove mogućnosti financiranja, tj. Korištenje EU fondova pomoću kojih bismo malo i srednje poduzetništvo mogli dovesti na puno veću razinu.

“Razvojem malog gospodarstva jača i ukupna snaga gospodarstva, čime se postiže materijalna neovisnost, a samim time i egzistencija građana. Stoga, to poduzetništvo treba biti inkorporirano u gospodarski i cjelokupni društveni sustav da bi se osigurala njegova učinkovita funkcionalnost i razvoj, kao pretpostavke razvoja gospodarstva i društvenog blagostanja.”⁶

2.2. Ciljevi razvoja poduzetništva u RH

Hrvatska je postala službenom članicom Europske unije 1. srpnja 2013. godine i otada su joj se otvorile brojne mogućnosti vezane uz gospodarstvo općenito, te malo i srednje poduzetništvo, iako smo još uvijek poprilično suzdržani kada je riječ o korištenju tih mogućnosti.

Malom poduzetništvu se od 2013. do danas poklanja nešto veća pažnja nego ranije jer polako počinjemo shvaćati da gospodarski razvoj zemlje uvelike ovisi upravo o ovoj vrsti gospodarskih subjekata.

Jedan odvažnijih ciljeva Europske unije je mogućnost konkuriranja velikim svjetskim tržištima. Također, unija aktivno provodi kohezijsku politiku kojom se nastoje smanjiti razlike među regijama i državama članicama kako bi cjelokupan sustav funkcionirao na što bolji način.

Dodjeljivanjem bespovratnih potpora Europska unija nastoji tako potaknuti poduzetnički duh u svim zemljama članicama, a pogotovo u zemljama gdje je, kao i u Hrvatskoj, BDP po glavi stanovnika manji od europskog prosjeka.

⁶ Rajsman, M., Petričević, N., Marjanović, V. (2013.), Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski vjesnik*, 26 (1): 260.

Hrvatska mogućnosti ovih fondova još uvijek ne koristi dovoljno, međutim, sve se više truda i energije ulaže u obrazovanje mladih poduzetnika koji bi kroz koju godinu mogli u potpunosti promijeniti ovakvu praksu, iskorištavati više prilika koje Europa nudi i na taj način pridonijeti oporavku hrvatskog gospodarstva.

3. SUVREMENO PODUZETNIŠTVO U HRVATSKOJ

3.1. Poduzetništvo

Poduzetništvo možemo definirati kao „proces stvaranja vrijednosti ujedinjavanjem jedinstvene kombinacije resursa u svrhu iskorištavanja prilike. Ono uključuje sve djelatnosti poduzetnika usmjerene na ulaganja i kombinaciju potrebnih inputa, širenja na nova tržišta, stvaranje novih proizvoda, novih potrošača i novih tehnologija, a naglašeno je vezano za prijelomna vremena, uvjete neizvjesnosti, krize i promjene u okolini.“⁷

Kada o poduzetništvu govorimo u društvenom kontekstu, onda treba naglasiti kako to područje obuhvaća pojmove poput inovacija, rada, rizika, znanja, maštovitosti, planiranja, procjene, obrazovanja, energije, smjelosti - sve su to pojmovi koji nam pobliže opisuju prirodu poduzetničkog pothvata i njegov značaj za društvo.

Naravno, kreiranje poduzetničkih vrijednosti zahtjeva ulaganje određenog vremena i napora, te uključuje različite vrste financijskih, fizičkih i socijalnih rizika. Poduzetništvo je danas prisutno u svim djelatnostima - od obrazovanja i arhitekture do medicine i inženjeringa.

Danas razlikujemo tri dominantne vrste poduzetništva⁸:

- tradicionalno poduzetništvo,
- poduzetništvo u velikim tvrtkama,
- socijalno poduzetništvo.

U ovom radu bit će riječi samo o tradicionalnom poduzetništvu koje se u stručnoj literaturi naziva još i poduzetništvom u malim i srednjim poduzećima koja su, kako je već navedeno u prethodnom poglavlju, posebno važan aspekt poduzetništva za svaku zemlju, imaju značajan

⁷ Isto, str. 1.

⁸ Isto.

civilizacijski utjecaj na život i rad unutar različitih društvenih zajednica i u gotovo svim strukturama gospodarskoga razvoja.

„Mala se poduzeća mogu prepoznati ne samo po prosječnom broju zaposlenih nego i po mogućnosti brže prilagodbe promjenama u okruženju. Iako su pretežito lokalnog značenja to ne znači da ne mogu prijeći i te okvire. Obilježava ih i brža primjena novih tehničko-tehnoloških postignuća i veća motiviranost, fleksibilnost, manji troškovi, veća mogućnost sniženja prodajnih cijena itd.“⁹

Ipak, mala i srednja poduzeća imaju i određene nedostatke koji uključuju nerazvijen menadžment, neodgovarajuće financiranje i veći stupanj nestabilnosti zbog česte nenaklonjenosti vladinih mjera zbog čega propadaju češće nego velika poduzeća.

Zakon o poticanju razvoja malog i srednjeg gospodarstva (NN 29/02, 63/07, 53/12, 56/13)¹⁰ kaže kako malo gospodarstvo (engl. *small business*) čine subjekti u poduzetništvu i obrtu koji godišnje zapošljavaju manje od 250 radnika, koji su neovisni u poslovanju, a prema financijskim izvješćima za prethodnu godinu ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 50.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak u iznosu protuvrijednosti do 43.000.000,00 eura.

Malo se gospodarstvo naziva, dakle, malim ili malim i srednjim poduzetništvom koje uključuje obrte, zadruge i mala trgovačka društva. Subjekti malo gospodarstva su sve pravne i fizičke osobe koje samostalno i trajno obavljaju dopuštene djelatnosti radi ostvarivanja dobiti, tj. dohotka na tržištu.¹¹

Zakon o poticanju razvoja malog i srednjeg gospodarstva prema veličini subjekte malog gospodarstva dijeli na:

⁹ Deželjin, J. i dr. (2002.), *Poduzetnički menadžment*, M.E.P. CONSULT, Zagreb. Str. 230.

¹⁰ *Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva*. <http://www.zakon.hr/z/527/Zakon-o-poticanju-razvoja-malog-gospodarstva> (Pristupljeno 25. kolovoza 2016.)

¹¹ Isto.

- mikro subjekte - zapošljavaju do 10 radnika godišnje i ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 2.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti do 2.000.000,00 eura;
- male subjekte - na godišnjoj razini mogu imati zaposleno do 50 radnika i ostvarivati godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 10.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti do 10.000.000,00 eura,
- srednje subjekte - godišnje zapošljavaju do 250 radnika i ostvaruju godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 50.000.000,00 eura, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u iznosu protuvrijednosti do 50.000.000,00 eura.

U zadnje se vrijeme u poduzetničkom kontekstu često spominju *startupi*. Taj je pojam teško jednoznačno definirati, no *startupom* najčešće nazivamo vrstu tek osnovanog poduzeća s visokim potencijalom rasta, koje je u fazi razvoja proizvoda/usluga i istraživanja tržišta. Ideje na kojima se *startupi* zasnivaju obično su inovativni pokušaji rješavanja nekog problema, kao i pokušaj pronalaska poslovnog modela za brz razvoj. U i Hrvatskoj se pokreće sve veći broj *startupa*, no statistike pokazuju da ih i velik broj propada. Ipak, ovaj oblik poduzetništva u kojem sudjeluju uglavnom mladi ljudi svježih ideja i željni promjene odličan je poticaj razvoju gospodarstva, a čim poduzetnička klima postane bolja, i uspjesi *startupa* će biti češći.¹²

Sve se veća pažnja posvećuje i društvenom poduzetništvu koje predstavlja relativno nov pojam u Hrvatskoj, a počiva na potpuno drugačijim ciljevima od klasične ekonomije. Takva poduzeća nastoje proizvoditi proizvode i usluge u onim društvenim skupinama koje su na neki način ugrožene ili isključene. Aktivnosti društvenog poduzetništva temelje se, dakle, na solidarnosti i povjerenju, te su vezane uz rad organizacija civilnog društva.¹³ U Hrvatskoj su pojmovi s ovog

¹² Nikolić, G., Zorić, D. (2014.), Razvoj startup kulture u Hrvatskoj u funkciji razvoja gospodarstva, *Praktični menadžment: stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta*, 5 (2): 98-102.

¹³ Lupšić, D. i dr. (2012.) *Poduzetništvo u službi zajednice/Zbornik tekstova o društvenom poduzetništvu*, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Zagreb.

područja još uvijek nejasno definirani, a društveno se poduzetništvo obično vezuje uz rad neprofitnih organizacija, tj. udruga.

3.2. Malo i srednje poduzetništvo u Hrvatskoj

U Europi su mikro, mala i srednja poduzeća temeljni institucijski oblik gospodarstva, glavni izvor zaposlenja, inovacija, te socijalne i lokalne integracije.¹⁴

Da bi gospodarstvo bilo uspješno, nužno je da bude konkurentno i dinamično, temeljeno na znanju i sposobnosti provođenje održivog razvoja, te na mogućnosti otvaranja radnih mjesta.

Jedna od glavnih zamjerki Hrvatskoj, kada se govori o poduzetništvu, je loša poduzetnička klima čiji su glavni uzroci nedostatak državne brige za poduzetnike, komplicirana birokracija, veliki porezi i sl., ali i nedostatak poduzetničkog duha u ljudima.

Poduzetnici su osobe na neki način nadarene poslovnim duhom i sposobnošću rukovođenja, s mnogo znanja o poslu i ljudima, ali i sa spremnošću preuzimanja rizika, te stalnom željom za učenjem i razvijanjem. Ulažući svoj novac na inovativan i kreativan način u određeni poslovni pothvat, poduzetniku želi ostvariti određene prihode. Važno je da poduzetnik bude i uspješan lider, tj. da postavlja prave zadatke i nudi korisna rješenja.¹⁵

„Uspješni su poduzetnici učinkoviti zbog svojih kvaliteta i svoje osobnosti. Kako biste se vinuli do najviših razina poduzetništva, trebate prvo početi od sebe. Poduzetništvo je proces uspona i padova. Jedna od najvažnijih kvaliteta osobnosti jest karakter. Biti karakteran znači biti pošten, iskren, otvoren i pravedan. Znači živjeti prema vlastitim mjerilima i za njih. Najvažniji zahtjev učinkovitog poduzetništva jest zadobiti povjerenje. Da bi vam ljudi vjerovali nije nužno da se slažu s vama. Povjerenje je sigurnost da poduzetnik misli to što kaže.“¹⁶

Ipak, posljednjih se godina, čini se, i ta situacija mijenja.

¹⁴ Škrtić, M. (2006.), *Poduzetništvo*, Sinergija, Zagreb.

¹⁵ Isto.

¹⁶ Lalić, I. (2012.), *Kako pokrenuti vlastiti biznis*, Profil, Zagreb. Str. 114.

Važnost velikih poduzetnika u ukupnim godišnjim financijskim rezultatima polako opada, dok sve više raste važnost malog poduzetništva koje se lakše prilagođava promjenama na tržištu, potiče privatno vlasništvo i poduzetničke sposobnosti, generira zapošljavanje te značajno pridonosi povećanju proizvodnje i izvoza.¹⁷

Jačanjem malog gospodarstva doprinosi se i jačanju sustava socijalne sigurnosti, potiče se domaća proizvodnja i stvaranje povoljne poduzetničke klime, te se ostvaruju smjernice o malom gospodarstvu kao generatoru razvoja.

Sve veću pažnju malom i srednjem poduzetništvu posvećuju i financijske institucije koje nude svoje kreditiranje, a među kojima su najznačajnije:

- Hrvatska banka za obnovu i razvoj,
- Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG),
- razvojni fondovi,
- resorna ministarstva,
- lokalni i područno organi samouprave.

Svjetlu stranu hrvatskog poduzetništva predstavljaju i ranije spomenuti *startupi* zbog sve većeg interesa mladih ljudi za poticanje razvoja hrvatskog gospodarstva.

“Premda situacija u hrvatskom gospodarstvu trenutno nije zavidna, zapravo je odlično vrijeme za pokretanje *startupa*. Novac nije presudan, iako ga mnogi smatraju kočnicom. Većina poslova može se započeti ulaganjem ‘malog’ kapitala jer cijene pokretanja *startupa* nikada nisu bile

¹⁷ Rajsman, M., Petričević, N., Marjanović, V. (2013.), Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski vjesnik*, 26 (1): 250-262.

manje, a ne smijemo zanemariti ni prisutnost društvenih medija putem kojih se izvrsno može informirati korisnika o uslugama/proizvodu.”¹⁸

Malo i srednje gospodarstvo u Hrvatskoj predstavlja jedan od mogućih generatora zapošljavanja i ekonomskog te gospodarskog razvoja. Europska unija predstavlja veliku šansu za Hrvatsko malo gospodarstvo budući da mala i srednja poduzeća u Hrvatskoj u ovome trenutno značajno zaostaju za ekonomskom efikasnošću malog gospodarstva Europske unije. Hrvatska mala i srednja poduzeća moraju smanjiti svoje troškove poslovanja, dodatno investirati u inovacije i razvoj novih proizvoda i usluga, pronalaziti nova atraktivna tržišta kao i kanale distribucije te povećati kvalitetu poslovanja.¹⁹

U RH MSP čine 99,5% poduzeća, što predstavlja udio od 66% ukupno zaposlenih u cijeloj Republici Hrvatskoj. Promatrajući 2013. godinu, financijska efikasnost malog i srednjeg poduzetništva u RH pokazuje 68% zaposlenih u MSP, što čini 86 milijuna konsolidirane neto dobiti. U usporedbi s tim, 32% zaposlenih u istom razdoblju čini 3.443 milijuna kuna iste dobiti. Ovdje je očit problem konkurentnosti i efikasnosti MSP u RH. (Tablica 1.)

Također, promatrajući razdoblje od 2002. do 2013. godine uočava se pad u broju MSP u RH.

¹⁸ Nikolić, G., Zorić, D. (2014.), Razvoj startup kulture u Hrvatskoj u funkciji razvoja gospodarstva, *Praktični menadžment: stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta*, 5 (2): 98.

¹⁹ Udovičić, A., Malo i srednje poduzetništvo u Hrvatskoj s osvrtom na obiteljsko poduzetništvo, Veleučilište u Šibeniku, Šibenik, str. 407.

Tablica 1. Promjena u broju poduzeća 2002-2013. Godine

	2002.	2013.	Zatvorena poduzeća	% zatvorenih	% preživjelih
Mala poduzeća	58.493	41.080	17.413	29,80	70,20
Srednja poduzeća	2.221	953	1.268	57,09	42,91
Ukupno MSP	60.714	42.033	18.681	30,77	69,23
Velika poduzeća	717	367	350	48,81	51,19
Ukupno	61.431	42.400	19.031	30,98	69,02

Izvor: Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2014.. Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva, Dostupno na: <http://www.cepor.hr/nova/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2014-HR-web.pdf> (11.09.2016.)

Drugi podaci pokazuju odnos 2012. i 2013. godine gdje je uočena stopa preživljavanja poduzeća od 69.02%, a broj poduzeća iz 2012. na 2013. godinu je povećan za 56,5% kao rezultat povećanja broja novonastalih trgovačkih društava (77,7%).

3.3. Suvremeno poslovanje

Informacijska revolucija kojoj svjedočimo u posljednja dva desetljeća dala je poduzetništvu jednu sasvim novu vrstu pokretačke energije, te ga učinila temeljem stalnog tehnološkog razvoja, moderniziranja i gospodarskog uspjeha.²⁰

Neprestane tržišne, gospodarske, političke i društvene promjene osnovna su karakteristika vremena u kojemu živimo pa svako poduzeće koje želi dugotrajno i uspješno poslovati mora biti spremno te promjene prihvatiti, te im se na pravi način prilagoditi. Upravo je prikupljanje i analiza pravih vrsta podataka i informacija jedna od ključnih aktivnosti koje takvu prilagodbu

²⁰ Škrtić, M. (2006.), *Poduzetništvo*, Sinergija, Zagreb.

omogućuju. Također, iznimno su važne kreativnost i inovativnost bez kojih nema uspješnog poduzetnika ni poduzetništva.

Suvremene se tehnologije temelje prvenstveno na znanosti koja postaje glavnom pokretačkom snagom svih razina suvremenog doba. Društveni i ekonomski značaj znanosti očituje se kroz način na koji gospodarski i ostali subjekti znanstveno-tehnička postignuća ugrađuju u svoj razvoj i u svoju djelatnost.

Ne treba zaboraviti da je razvoj znanosti i tehnologije potrebno poticati u smjeru održavanja razumne ravnoteže čovjeka i prirode, te u skladu sa strategijom održivog razvoja želimo li izbjeći sve moguće negativne posljedice takvih procesa. Važno je razvijati pluralizam vlasničkih oblika, te voditi računa o tome da se iste stavlja u ravnopravan položaj poštujući načelo ekološke prihvatljivosti.²¹

Svjetska je ekonomija danas u obliku koji je daleko od idealnog i održivog pa svakodnevno u medijima možemo slušati o različitim vrstama ekonomski, gospodarskih, društvenih, kulturnih i ekoloških kriza, tj. O problemima na kojima bi trebalo svakodnevno i predano raditi, uz pristup koji će biti oslobođen svakog vida neodgovornog djelovanja.

Upravo su razdoblja različitih kriza, različitih civilizacijskih promjena i nesigurnosti vrijeme kada se intenzivnije razvija poduzetništvo jer su ljudi tada primorani tražiti nove načine “opstanka”, a u novih prilikama, bile one bolje ili lošije uvijek je i niz novih mogućnosti za različite vrste poduzetničkih pothvata.

Poduzetništvo predstavlja temelj gospodarskim sustavima. Ono je proizvodni faktor kojemu je svrha na najbolji mogući način kombinirati proizvodne faktore u svrhu povećanja profita. poduzetništvo uključuje i stvaranje vrijednosti prihvaćanjem rizika i inovativnosti jer se nikada zapravo ne miri s postojećim stanjem već na temelju njega razvija nove ideje i rješenja.

Za svaku je zemlju, pa tako i za Hrvatsku, od osobite važnosti malo i srednje poduzetništvo jer potiče kvalitetu življenja i zaposlenika i potrošača, osigurava konkurentnost, sprječava monopolizaciju i prihvatljivije je za okoliš od velikih poduzeća.²²

²¹ Deželjin, J. i dr. (2002.), *Poduzetnički menadžment*, M.E.P. CONSULT, Zagreb.

²² Škrtić, M. (2006.), *Poduzetništvo*, Sinergija, Zagreb.

Poduzetništvo je i gospodarska aktivnost čije se karakteristike (kreativnost, inovativnost, sklonost timskom radu, odgovornost, samostalnost, sklonost preuzimanju rizika) mogu manifestirati i na društvenom području u svrhu poboljšanja društvenih uvjeta i omogućenja cjelokupnog društvenog napretka.

Iz toga se razloga u zadnje vrijeme i u Hrvatskoj sve više govori o društvenom poduzetništvu kojemu je prvenstveni cilj unapređenje kvalitete života, tj. uz financijsku, ostvariti i društvenu vrijednost, te potaknuti potrebne pozitivne promjene u zajednici.

4. UTJECAJ EU NA RAZVOJ MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA

4.1. Poticanje malog i srednjeg poduzetništva

Razvoj malog i srednjeg poduzetništva jedan je od osnovnih strateških razvoja u Europskoj uniji, a to bi trebao biti i u Hrvatskoj. Hrvatska, kao mlada članica EU, slijedi prosjek ostalih članica svojom strukturom malog i srednjeg poduzetništva. U kontekstu sektorskih ciljeva Hrvatska je usvojila jednu trećinu preporuka EU-a, a u kontekstu praćenja učinkovitosti mjera poticanja poduzetništva postoji pomak u smislu ugradnje sustava europskih pokazatelja na nacionalnoj (ali ne i na lokalnoj) razini. Na lokalnoj razini nedostaju uvjeti za formiranje lokalnih baza podataka koje bi osigurale nadzor trošenja javnih sredstava gradova i općina, te lokalno distribuiranih državnih potpora.²³

Financijsko okruženje u Republici Hrvatskoj relativno je siromašno, a banke i štedionice dominantne su financijske organizacije.

Banke imaju posebno razvijene sustave kreditiranja malog gospodarstva, a postoje također i jamstvene agencije ili uredi koji odobravaju odobrenim projektima i subjektima malog gospodarstva jamstva za dio zatraženog kredita uz određene uvjete.²⁴

Ranije su u radu već nabrojane osnovne financijske institucije (Hrvatska banka za obnovu i razvoj, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, razvojni fondovi, resorna ministarstva, lokalni i područni organi samouprave), no potrebno je spomenuti još neke novosti u tome kontekstu.

Naime, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo od 2014. godine funkcionira kao HAMAG BICRO²⁵, tj. Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije nastala spajanjem HAMAG

²³ Širola, D., Iskra, V. (2014.), Analiza sustava poticanja poduzetništva na europskoj, hrvatskoj i lokalnoj razini, *Zbornik Veleučilišta u Rijeci*, 2(1): 139-162.

²⁴ Rajsman, M., Petričević, N., Marjanović, V. (2013.), Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski vjesnik*, 26 (1): 250-262.

INVEST-a i Poslovno-inovacijske agencije Republike Hrvatske (BICRO) s ciljem strateškog kreiranja jedinstvenog sustava za pružanje podrške poduzetnicima, bez obzira na to u kojoj se fazi svoga poslovanja nalazili.

Također, i Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi niz mjera kojima se potiče malo poduzetništvo, s tim da imaju posebne mjere za poticanje samozapošljavanja žena, mladih, ali i starijih osoba, tj. skupina koje su u poduzetničkom smislu na neki način zapostavljene.²⁶

Aktivna politika zapošljavanja u Hrvatskoj i njezini ciljevi propisani su Smjernicama za razvoj i provedbu aktivne politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2017. godine.²⁷

„Prioriteti i ciljevi aktivne politike zapošljavanja propisani su Smjernicama za razvoj i provedbu aktivne politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. – 2017. godine. Navedeni je dokument izrađen na osnovi analize trenutnog stanja na hrvatskom tržištu rada te relevantnih strateških dokumenata u području zapošljavanja. Definirani su prioriteti i ciljevi djelovanja, a sukladno tome i intervencije aktivne politike zapošljavanja koje će se u narednom periodu provoditi u svrhu povećanja stope zaposlenosti skupina u nepovoljnom položaju na tržištu rada, poboljšanja konkurentnosti poslodavaca, povećanja profesionalne, prostorne i obrazovne pokretljivosti radne snage te osiguranja usklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada.,”²⁸

U Hrvatskoj sve važniji postaju i poduzetnički inkubatori, tehnološki parkovi i coworking zajednice u kojima si poduzetnici međusobno pomažu dijeleći znanja, ali i osiguravajući financijska sredstva za sve one ideje koje bi na neki način mogle unaprijediti društvo. Takve

²⁵ Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije. <http://www.hamagbicro.hr/> (Pristupljeno 25. kolovoza 2016.)

²⁶ Hrvatski zavod za zapošljavanje. <https://burzarada.hzz.hr/> (Pristupljeno 25. kolovoza 2016.)

²⁷ Smjernice za razvoj i provedbu aktivne politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2017. godine. <http://www.mrms.hr/wp-content/uploads/2015/02/smjernica-apz.pdf> (Pristupljeno 25. kolovoza 2016.)

²⁸ Mjere za poticanje zapošljavanja. <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=10023> (Pristupljeno 25. kolovoza 2016.)

zajednice prije svega olakšavaju sam početak poslovanja omogućujući mladim poduzetnicima da izbjegnu početničke greške i svoj posao grade na stabilnim temeljima.

Sljedeća tablica prikazuje dinamiku kretanja strukture poduzeća u Hrvatskoj i Europskoj uniji prema veličini i broju zaposlenih od 1990.godine do 2013. godine., iz čega su vidljive disproporcije u vidu udjela broja poduzeća i broja zaposlenih u malom i srednjem poduzetništvu između Hrvatske i Europe u 1990. godini, dok je 2013. godine struktura Hrvatske gotovo identična onoj u Europi.

Tablica 2. Dinamika kretanja strukture poduzeća u Hrvatskoj i Europskoj uniji prema veličini i broju zaposlenih od 1990.godine do 2013. godine

Godina	1990.				2013.			
Pokazatelji	Udjel broja poduzeća u %		Udjel zaposlenih u %		Udjel broja poduzeća (u %)		Broj zaposlenih (u %)	
Vrste poduzeća po veličini	Hrvatska	Europa-16	Hrvatska	Europa-16	Hrvatska	EU27	Hrvatska	EU27
Mikro (0 - 9)	81,17	96	9,16	56	91,8	92,1	30,7	28,8
Mala (10 - 49)					6,7	6,6	19,2	20,4
Srednja (50 - 249)	13,3	2	30,24	15	1,2	1,1	19,1	17,4
Velika (> 250)	5,53	2	60,59	29	0,3	0,2	31,0	33,4
Sveukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ukupno mala i srednja	94,47	98	39,49	71	99,7	99,8	69,0	66,6

Izvor: Širola, D., Iskra, V. (2014.), Analiza sustava poticanja poduzetništva na europskoj, hrvatskoj i lokalnoj razini, *Zbornik Veleučilišta u Rijeci*, 2(1): 139-162.

4.2. Vrste poticaja malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj

Zbog ekonomske krize Europa je napravila reviziju strateških dokumenata vezanih uz poduzetništvo, što je rezultiralo strategijom Europa 2020 koja sadrži temelje za pametan, održiv i uključiv poduzetnički rast, te konkurentnost. Akcijski plan za poduzetništvo 2020. prepoznao je upravo mlade poduzetnike kao one o kojima uvelike ovisi gospodarski oporavak Europe, a kreiran je s ciljem oslobađanja europskog poduzetničkog potencijala pri čemu su definirana tri primarna područja na kojima je potrebno raditi:

1. razvoj poduzetničkog obrazovanja,
2. kreiranje povoljnog poslovnog okruženja,
3. isticanje uzornih poduzetnika i dohvaćanje specifičnih skupina (žene, mladi).

Hrvatska danas regulira i potiče razvoj malog i srednjeg poduzetništva nizom politika i programa, od kojih su najznačajniji:

- Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. - 2020.,
- Strateški plan za razvoj 2014. - 2016.,
- Strategija razvoja klastera 2011. - 2020.,
- Strategija razvoja ženskog poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2014. - 2020.,
- Poduzetnički impuls 2016.

Strateški dokument Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. do 2020. sadrži niz odredbi i regulativa, među kojima su i neke prethodno nabrojane, ali i dokumenti vezani uz fondove Europske unije za programsko razdoblje od 2014. do 2020. godine.

Također, postoji i Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014. - 2020.²⁹, kojim se među ostalim određuju i institucije koje obavljaju funkcije Koordinacijskog tijela za upravljanje ESI fondovima (europski strukturni i investicijski fondovi) i Neovisnog revizijskog tijela, kao i njihove funkcije i odgovornosti.

U Hrvatskoj se provode sljedeći ESI fondovi:

- Europski fond za regionalni razvoj,
- Europski socijalni fond,
- Kohezijski fond,
- Europski fond za pomorstvo i ribarstvo,
- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj.

HAMAG BICRO na svojim internetskim stranicama redovno izvještava o svim poticajima vezanima uz malo i srednje poduzetništvo. Sve su njihove aktivnosti usmjerene poticanju osnivanja i razvoja subjekata malog gospodarstva, ulaganja u isto, financiranju njihovog poslovanja i razvoja, kreditiranju, potporama za istraživanje i razvoj, te primjenu suvremenih tehnologija.³⁰

²⁹ Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014. - 2020. <http://www.zakon.hr/z/734/Zakon-o-uspostavi-institucionalnog-okvira-za-provedbu-europskih-strukturnih-i-investicijskih-fondova-u-Republici-Hrvatskoj-u-razdoblju-2014-2020>

(Pristupljeno 26. kolovza 2016.)

³⁰ Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije. <http://www.hamagbicro.hr/> (Pristupljeno 25. kolovoza 2016.)

4.3. Važnost izrade poslovnog plana

Da bi poduzetnici uopće mogli ostvariti financijske poticaje i imati koristi od EU fondova i svih drugih oblika potpore, važno je da imaju kvalitetno napravljen poslovni plan, stoga se u isti uvijek isplati uložiti vrijeme i novac.

Poslovni plan možemo definirati kao pisani projekt koji analizira sve važne čimbenike poslovne politike, smjerove planiranog razvoja, te očekivane pokazatelje uspješnosti poslovanja.³¹ On predstavlja neku vrstu putokaza za poduzetnika, te instrument interne kontrole koji omogućuje ispravljanje ciljeva, sredstava i predmeta poslovanja kad god je potrebno, što je iznimno korisno danas kada se neprestano suočavamo s različitim ekonomskim i društvenim promjenama koje zahtijevaju neprestanu prilagodbu.

Da bi se uspjelo u poduzetničkom pothvatu, potrebno je izdvojiti određeno vrijeme za istraživanje svih prednosti i nedostataka našeg poduzeća, te svih prilika i mogućih rizika, kako unutarnjih tako i onih vanjskih. Potrebno je jasno definirati poslovne ciljeve, otkriti koji oblik poslovanja nam najbolje odgovara, koje vještine posjedujemo te što očekujemo od sebe kao poduzetnika. Poslovni planovi se razlikuju o poduzeću, mogu biti različitog opsega, dakle, ne postoji jedna ustaljena matrica po kojoj se izrađuju. Međutim, postoje određeni standardi koje je pri izradi poslovnoga plana potrebno poštivati želimo li da nam isti doista bude od koristi u poslovanju, te da na jednostavan i razumljiv način predstavi ono najbitnije onima koji će ga čitati.

Poslovni bi plan uvijek trebao biti u funkciji preciznog analiziranja poslovnih ideja, resursa koji utječu na poslovni rezultat, rizika, financijskih sredstava, kadrova, opreme itd.³²

Svaki bi se poslovni plan trebao temeljiti na misiji i viziji poduzeća, te na strategiji poslovanja i strateškim ciljevima poduzeća.

Poslovni su planovi važni za osobno snalaženje poduzetnika u poslu, ali i za privlačenje poslovnih partnera, investitora, te prilikom prijave na natječaje kojima si poduzetnici mogu

³¹ Škrtić, M. (2006.), *Poduzetništvo*, Sinergija, Zagreb.

³² Isto.

osigurati financijska sredstva, kao što je već napomenuto na samome početku poglavlja. Ukoliko je riječ o samozapošljavanju o dobivanju sredstava male vrijednosti, poduzetnik poslovni plan može izraditi i sam prema određenom obrascu, dok je kod prijava na veće natječeaje na kojima se dobivaju veća financijska sredstva izradu poslovnoga plana potrebno prepustiti stručnjacima.³³

Poduzetnici zahvaljujući poslovnom planu imaju glavne smjernice za pokretanje, financiranje, organiziranje, vođenje i kontroliranje svoga poduzetničkog pothvata. Nakon izrade poslovnoga plana lakše je donijeti odluku o tome na koji način i gdje ulagati da bi se uložena sredstva vratila. Također, poslovni plan pokazuje i financijski ugled poduzeća, a može biti zanimljiv i društvenoj zajednici, pogotovo ako je riječ o društvenom poduzetništvu.

4.4. Poduzetnički inkubatori

Poduzetnički su inkubatori važna mjesta koja poduzetnicima omogućuju pomoć u najranijim fazama razvoja, dok su tehnološki i znanstveni parkovi uglavnom posvećeni složenijim projektima u podmaklim stadijima.

Inkubatori novim poduzetnicima nude usluge najma poslovnog prostora, usluge savjetovanja, povezivanje s ostalim poduzetnicima, financijsku potporu itd.

U Hrvatskoj djeluje čitav niz inkubatora (njih 30-ak) među kojima su najznačajniji Zagrebački inkubator poduzetništva (ZIP), Impact HUB, BIOS itd.

Također, u Hrvatskoj djeluje i Mreža studentskih poduzetničkih inkubatora (MSPI) koja predstavlja zapravo virtualnu platformu koja omogućuje studentima razvoj poslovnih ideja u pomoć mentora, te razmjenu informacija, poslovno povezivanje, pomoć pri izradi poslovnog plana, dobivanju financijske potpore itd.³⁴

³³ Poslovno planiranje. <http://www.hamagbicro.hr/poslovni-plan/> (Pristupljeno 26. kolovoza 2016.)

³⁴ Mreža studentskih poduzetničkih inkubatora. <http://www.mspi.hr/mreza-studentskih-poduzetnickih-inkubatora/> (Pristupljeno 26. kolovoza 2016.)

Dakle, poduzetnički inkubatori okupljaju male poduzetnike koji tek počinju poslovati ili su u fazi rasta i razvoja te nemaju vlastiti prostor. Predstavljaju specijaliziranu institucionaliziranu podršku startup poduzetničkim pothvatima i fokusirani su prije svega na poduzetnike početnike.

“Poduzetnički inkubatori surađuju sa poduzetnikom sve do komercijalizacije njegove poslovne ideje, odnosno sve do trenutka kada poduzetnik bude spreman za otvaranje vlastitog poduzeća. Evidentno je da poduzetnički inkubatori predstavljaju najbolji način samozapošljavanja i poticanja ekonomskog razvoja koji će u velikoj mjeri pridonijeti i razvoju gospodarstva u državi.”³⁵

Osim inkubatora i tehnoloških parkova, postoje i institucije poduzetničkog obrazovanja te poduzetnički akceleratori. Institucije poduzetničkog obrazovanja predstavljaju državna i privatna javna učilišta, te akademije koje nastoje podučavati poduzetništvu. Poduzetnički akceleratori su organizacije koje pomažu poduzetnicima u pronalasku investitora, a njihovi programi obično traju od 3 do 6 mjeseci.

³⁵ Nikolić, G., Zorić, D. (2014.), Razvoj startup kulture u Hrvatskoj u funkciji razvoja gospodarstva, *Praktični menadžment: stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta*, 5 (2): 100.

5. PRIMJERI KORIŠTENJA EU FONDOVA ZA RAZVOJ PODUZETNIŠTVA U RH

5.1. Hrvatska u europskom poduzetničkom kontekstu

Jedan od važnijih ciljeva Europske unije je mogućnost konkuriranja velikim gospodarstvima u svijetu. Plan je jačati unutarnje tržište, istraživanja i razvoj, obrazovanje, inovacije i poduzetništvo, te zaposlenost i socijalnu koheziju, ali i pojačati brigu o zaštiti okoliša.³⁶

Za Europsku je uniju važno da ostane konkurentna, da prati razvoj tehnologije u svijetu, te da bude inovativna pri rješavanju različitih globalnih kriza koje i nju zahvaćaju.

Cjelokupna struktura Europske unije je organizirana tako da se stvore uvjeti u kojima će poduzetnici i gospodarski subjekti moći biti konkurentni pod istim uvjetima s ostatkom svijeta pa je poslovna politika Europske unije nešto što se tiče cjelokupne europske poslovne zajednice.

Poduzetnička politika Europske unije obraća se svim vrstama poduzetnika a cilj joj je³⁷:

- poticati osnivanje novih poduzeća,
- poticati razvojne i inovacijske sposobnosti kroz stvaranje dinamičnog poduzetničkog okruženja,
- osigurati poduzećima pristup na tržište EU.

Jedna od poteškoća pri provođenju strategija koje se odnose na ove ciljeve odnosi se na to da se stavovi stanovništva u pojedinim članicama bitno razlikuju kada je riječ o pokretanju poduzetničkih aktivnosti, a te su razlike još veće ukoliko se u obzir uzmu pojedine regije. Prema tome, bilo bi dobro pojačati napore s ciljem snažnijeg angažmana potencijala za ostvarenje novih radnih mjesta u poduzetništvu.

³⁶ Kutnjak, G. (2010.), Europska unija u funkciji poticanja i razvoja malog i srednjeg poduzetništva, *Poslovna izvrsnost*, 4(2): 79-90.

³⁷ Isto.

Hrvatska je svojim ulaskom u Europsku uniju dobila nove prilike razvoja gospodarstva pa tako i malog i srednjeg poduzetništva.

Kako je navedeno na službenim stranicama Vlade Republike Hrvatske 2015. godine³⁸, Hrvatska je u prve dvije godine članstva najveću korist ostvarila porastom izvoza čime je ojačano hrvatsko gospodarstvo. Ostvarene prednosti odnose se također i na neograničeno kretanje unutar zemalja članica, te na otvoreno europsko tržište radne snage. Poboľšana je također investicijska klima, povećana je industrijska proizvodnja itd.

Od ulaska Hrvatske u Europsku uniju veća se pažnja poklanja, dakle, malom i srednjem poduzetništvu kojeg Europska unija smatra iznimno važnim za vitalnost i razvoj cjelokupnog europskog gospodarstva. Malog je gospodarstvu na razini Europske unije tako povjerena uloga osnovnog izvora inovacija i novog zapošljavanja, pokretača rasta, nositelja strukturnih promjena i napretka.³⁹

Postoje tri osnovna problema na europskoj razini koja bi trebalo ukloniti kako bi se malo i srednje poduzetništvo moglo bolje razvijati:

- troškovi regulacije i administracije,
- neprikladno financiranje razvitka poduzetništva,
- nepostojanje skupa politika usmjerenih obrazovanju i izgradnji poduzetničkog svjetonazora od najranije dobi.

Ovi su problemi na neki način identificirani i ranije u radu, s tim da treba naglasiti kako se stanje posljednjih godina u Hrvatskoj ipak počelo mijenjati na bolje što je vidljivo i iz broja institucija koje se bave malim poduzetništvom te iz načina njihova djelovanja.

Polazeći od tri navedena problema, Europska je unija stvorila model poticanja razvoja poduzetništva koji se, dakle, temelji na tri prioriteta – otklanjanju administrativnih prepreka, financijskoj potpori i obrazovanju.

³⁸ Dvije godine članstva u EU. <https://vlada.gov.hr/dvije-godine-clanstva-hrvatske-u-eu/17258> (Pristupljeno 27. kolovoza 2016.)

³⁹ Kutnjak, G. (2010.), Europska unija u funkciji poticanja i razvoja malog i srednjeg poduzetništva, *Poslovna izvrsnost*, 4(2): 79-90.

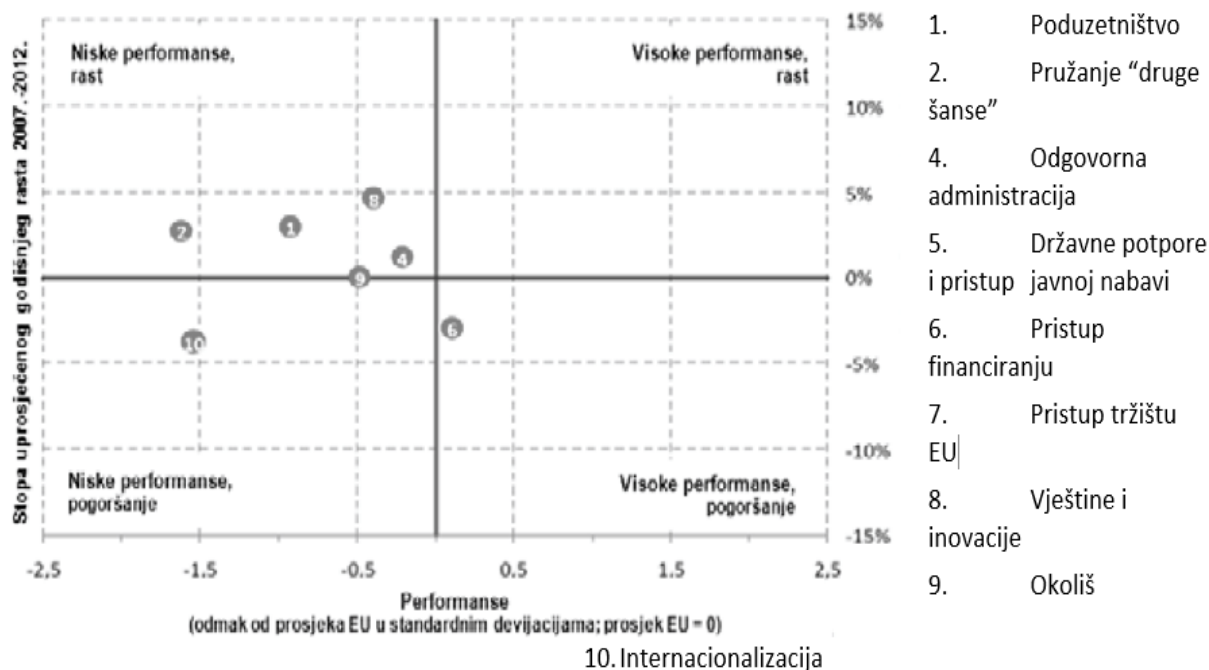
Zakonik o malim poduzećima (*Small Business act for Europe*) na razini Europske unije promovira jedinstven pristup promicanju politika i razvoju poduzetništva. Taj je dokument svojevrsan vodič kojim su definirana načela za koncipiranje i primjenu politika EU-a u državama članicama kako bi se pojačala konkurentnost, kako bi se stvorile dodatne vrijednosti i izjednačila tržišna utakmica za malo i srednje poduzetništvo. Da bi to bilo moguće, želi se unaprijediti zakonsko administrativno okruženje u cijeloj Europi.

„Između deset načela koje definira Zakonik o malim poduzećima važno mjesto zauzima načelo: stvoriti pravila prema principu ‘prvo razmišljaj malo’ (engl. *think small first*), tj. pri uvođenju novog propisa verificirati kako se on odražava na MSP (European Commission, 2008:4). Od 2010. godine Europska komisija uključila je u svoja izvješća (SBA Fact Sheet) i Hrvatsku.“⁴⁰

Sljedeći grafikon prikazuje performanse prema SBA pokazateljima za Hrvatsku i Europsku uniju u razdoblju od 2007. do 2012. godine iz čega je jasno da Hrvatska zaostaje prema većini kriterija.

⁴⁰ Širola, D., Iskra, V. (2014.), Analiza sustava poticanja poduzetništva na europskoj, hrvatskoj i lokalnoj razini, *Zbornik Veleučilišta u Rijeci*, 2(1): 148-149.

Grafikon 1. Performanse prema SBA pokazateljima za Hrvatsku i Europsku uniju u razdoblju od 2007. do 2012. godine.

Izvor: Širola, D., Iskra, V. (2014.), Analiza sustava poticanja poduzetništva na europskoj, hrvatskoj i lokalnoj razini, Zbornik Veleučilišta u Rijeci, 2(1): 149.

Iako se na oporavku malog i srednjeg poduzetništva posljednjih godina pojačano radi, u ovo je područje svakako potrebno i više ulagati, a prije svega raditi na obrazovanju mladih za poduzetništvo.

5.2. Mogućnost financiranja putem EU fondova

Na državnoj razini poticaj se mogu podijeliti na poticaje iz centralnog proračuna ili proračuna lokalnih samouprava. Na nadnacionalnoj razini sredstva se dodjeljuju iz proračuna Europske unije. Sredstva kojima se potiče poduzetništvo nisu namijenjena samo poduzetnicima, već i potpornim institucijama i tijelima državne i lokalne samouprave.

Kada govorimo o financiranju malog i srednjeg poduzetništva iz proračuna Europske unije ili Republike Hrvatske, onda svakako treba pojasniti pojam i ulogu jamstva.

Naime, financijskim instrumentom jamstva “EU i/ili država omogućuju malim i srednjim poduzetnicima pristup izvorima financiranja njihovih projekata čija je vrijednost bitno veća od bespovratnih potpora koje bi mogli dodijeliti s istim izdvajanjima u proračunima.”⁴¹

Dakle, jamstvo za povrat većeg dijela ulaganja u projekte malih i srednjih poduzetnika pruža mogućnost dobivanja kredita ili kapitalnog ulaganja onda kada to ne bi bilo moguće zbog nedostatka imovine ili rizičnosti poslovanja.

EU fondove možemo definirati kao programe bespovratnih potpora koje se dodjeljuju izravno krajnjim korisnicima iz strukturnih i investicijskih fondova te programa Europske unije, no treba imati na umu da se značajan dio poticaja poduzetništva iz ovih izvora realizira preko financijskih instrumenata jamstva ili kredita.⁴²

U razdoblju od 2014. do 2020. bespovratne potpore za razvoj konkurentnosti dostupne izravno poduzetnicima izvan poljoprivrede i ribarstva iz strukturnih i investicijskih fondova u Hrvatskoj iznose 470 milijuna eura.

“Europska unija donosi strategiju razvoja i proračun za razdoblje od sedam godina. Aktualno sedmogodišnje razdoblje traje od 2014.-2020. godine, a strategija se naziva Europa 2020. Temelji se na pametnom, održivom i uključivom rastu, a glavni su joj ciljevi rast

⁴¹ *Poticaji, potpore, EU fondovi - vodič za poduzetnike.* <http://www.kagor.hr/hr/poticaji-potpore-eu-fondovi-vodic-za-poduzetnike/> (Pristupljeno 27. kolovoza 2016.)

⁴² Isto.

zapošljavanja, inovacija, ispunjavanje klimatsko-energetskih ciljeva, stupnja obrazovanosti stanovništva i reduciranje opasnosti od siromaštva.”⁴³

Od EU strukturnih i investicijskih fondova potrebno je spomenuti sljedeće:

- Europski fond za regionalni razvoj
- Europski socijalni fond
- Kohezijski fond
- Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
- Fond za pomorstvo i ribarstvo

Kohezija je jedan od važnijih pojmova u ovom kontekstu kojim se obilježava nastojanje prevladavanja socijalnih i gospodarskih razlika u Uniji.

“Kohezijska politika uz pomoć mjera financiranja pomaže prevladati socijalne i gospodarske razlike u Uniji, pomaže u integraciji nerazvijenih tržišta te podiže kapacitete manje razvijenih članica kako bi mogle ravnopravno sudjelovati na europskom tržištu.”⁴⁴

Kohezijska politika, dakle, promiče ravnomjeran razvoj među regijama i državama članicama, pri čemu se posebna pažnja obraća na područja gdje je BDP po glavi stanovnika niži od prosjeka Europske unije. Među takvim je područjima i Hrvatska.

Važno je spomenuti i neke od programa Europske unije:

- COSME
- HORIZON 2020
- ERASMUS PLUS

⁴³ Isto.

⁴⁴ Minivodič kroz europske strukturne i investicijske fondove s primjerima projekata. <http://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2015/09/2013-ESI-Fondovi.pdf> (Pristupljeno 26. kolovoza 2016.)

▪ CREATIVE EUROPE

Itđ.

Sredstva iz tih programa dodjeljuju se za ostvarivanje specifičnih ciljeva Europske unije koji se tiču poduzetništva, znanosti, obrazovanja, kulture i ostalih prioriteta razvoja. Potpore iz ovih programa dodjeljuju tijela Europske komisije u Bruxellesu.

Bespovratne se potpore poduzetnicima dodjeljuju u skladu s nacionalnim zakonodavstvom koje je usklađeno s pravilima Europske unije čime se ne narušava tržišna utakmica.

Potpore male vrijednosti dodjeljuju se mikro, malim i srednjim poduzetnicima, a jedno poduzeće može dobiti najviše 200.000,00 eura potpora u tri uzastopne financijske godine. Regionalne potpore ne pribrajaju se ovoj kvoti, a dodjeljuju se bez ograničenja brojem potpora koje poduzetnik može dobiti za jedan projekt. Ovakve se potpore najčešće dodjeljuju malim i srednjim poduzetnicima, a programi kojima se dodjeljuju prolaze različite kontrole s ciljem zaštite tržišnog natjecanja.

“U praksi će najviši intenzitet regionalnih potpora prihvatljivim troškovima projekta najčešće iznositi 25% za velike, 35% za srednje i 45% za male i mikro poduzetnike. Iznimke su primjerice potpore za istraživanja i razvoj na kojima je moguća dodjela potpora i do 100% za pojedine prihvatljive aktivnosti. Većina potpora iz EU fondova pripada regionalnim potporama.”⁴⁵

⁴⁵ *Poticaji, potpore, EU fondovi - vodič za poduzetnike.* <http://www.kagor.hr/hr/poticaji-potpore-eu-fondovi-vodic-za-poduzetnike/> (Pristupljeno 27. kolovoza 2016.)

5.3. Priprema projekata za EU fondove

Za programe bespovratnih potpora iz EU fondova nemoguće se prijaviti ukoliko prethodno ne investiramo u dokumentiranje pripremljenog projekta i osiguramo vlastiti udio financiranja projekta (najčešće pomoću bankovnog kredita).

Bespovratne se potpore dodjeljuju na osnovu ocjenjivanja projektnih prijava u kojima je nužno kvantificirati predviđene učinke projekta (npr. rast prihoda ili broja zaposlenih).

U nastavku rada pojašnjene su sve faze pripreme projekata za EU fondove. Sve navedeno preuzeto je iz vodiča pod nazivom *Poticaji, potpore, EU fondovi – vodič za poduzetnike*⁴⁶, koji je dostupan na internetskim stranicama Kagora, a koji na jednostavan i jasan način objašnjava ovaj proces.

▪ PRIJAVA

Složenost same prijave ovisi o vrsti traženih potpora, o program i natječaju na temelju kojega se dodjeljuje. Prijava se najčešće sastoji od poslovnog plana, o čijoj je važnosti bilo riječi u prethodnim poglavljima ovoga rada, ili investicijske studije, od zahtjeva za kredit, popratnih dokumenata poput financijskih izvještaja i potvrda o ispunjavanju obveza, te instrumenata osiguranja povrata kredita.

Prijave za veće projekte su, naravno, kompleksnije i zahtijevaju više vremena, a sastoje se obično od desetak dokumenata koji zajedno obuhvaćaju nekoliko stotina stranica.

Prijave manjih projekata za dodjelu ostalih bespovratnih potpora i manjih projekata na pojedinačnim natječajima iz EU fondova su kraće, obično sadrže nekih desetak stranica s nizom administrativnih potvrda i statusnih dokumenata.

⁴⁶ *Poticaji, potpore, EU fondovi - vodič za poduzetnike*. <http://www.kagor.hr/hr/poticaji-potpore-eu-fondovi-vodic-za-poduzetnike/> (Pristupljeno 27. kolovoza 2016.)

▪ PREZENTACIJA PODUZETNIKA

Prilikom pripreme projekta iznimno je važno prikazati povijest poslovanja, trenutnu financijsku i operativnu poziciju, te plan cjelovitog poslovanja. Presentacija poduzetnika obično se nalazi u zasebnom dokumentu poslovnog plana koji opisuje cjelovito poslovanje.

„Status i poslovanje poduzetnika prikazuje se i dodatnim dokumentima poput registracije, boniteta, potvrde o nepostojanju poreznog duga ili duga prema zaposlenicima, skupnom izjavom u kojoj se prikazuju udjeli i interesi vlasnika i članova uprave u drugim poduzećima.“⁴⁷

Kada je riječ o poduzetnicima početnicima, oni u svom poslovnom planu trebaju imati uključenu i analizu projekta bez čije realizacije poslovanje ne bi moglo ni početi.

▪ PREZENTACIJA PROJEKTA

Projekt se prezentira u dokumentima projektnog sažetka i/ili investicijske studije i/ili studije izvodljivosti, ovisno o kompleksnosti samoga projekta, te o propozicijama natječaja.

Dosadašnja je praksa pokazala čest slučaj neusklađenosti preporučenih sadržaja ovih dokumenata s ostalim dokumentima unutar prijave.

„Idealno bi ovi dokumenti trebali analizirati samo projekt. Termin 'poslovni plan' često se upotrebljava i za analizu manjih projekata malih poduzetnika kada ne prikazuje cjelovito poslovanje nego samo analizira projekt.“⁴⁸

Projekt je također potrebno dokumentirati i dodatnim elementima kao što su građevinske dozvole, studije utjecaja na okoliš i sl., ukoliko aktivnosti projekta uključuju nešto od tih područja.

⁴⁷ Isto.

⁴⁸ Isto.

Posebnu pažnju treba obratiti na činjenicu da se bespovratnim potporama uvijek financira samo jedan dio prihvatljivih troškova pa realizacija projekta ovisi o mogućnosti osiguranja preostalog dijela troška. Iz toga je razloga pri prijavi projekta na neki način potrebno dokazati da takva mogućnost postoji, tj. da se projekt može održati i nakon što bespovratna sredstva budu potrošena. Dostatnost ostalih izvora financiranja za veće projekte financirane iz EU fondova dokazuje se najčešće obvezujućim pismom banke o namjeri financiranja. To najčešće znači ishođenje kredita za cijelu vrijednost projekata prije prijave na natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava.

▪ REALIZACIJA PROJEKTA

Obično se ne zna u kojem će roku tijela koja dodjeljuju bespovratne potpore iste isporučiti poduzetnicima. Do razdoblje donošenja odluke obično traje od mjesec dana do šest mjeseci. Zbog neizvjesnosti koja karakterizira ovakve natječaje, na njih je najbolje prijavljivati samo one projekte koji mogu čekati odluku kroz duži vremenski period.

Prije same isplate potpore, prijavitelj je dužan sklopiti ugovor s tijelom koje dodjeljuje potporu. Ti su ugovori tipski i ne podliježu promjenama na zahtjev pojedinih korisnika.

„Ugovori za dodjelu potpora iz EU fondova predviđaju mogućnost, ali ne i obvezu isplate do dijela dodijeljene potpore predumom nakon sklapanja ugovora uz bankovno jamstvo. Većina ugovora za dodjelu ostalih bespovratnih potpora predviđa isplatu od 50% do 80% bespovratne potpore odmah nakon sklapanja ugovora. Preostala sredstva isplaćuju se nakon podnošenja izvještaja o realizaciji dijela ili cijelog projekta te dokaza o plaćanju faktura dobavljačima, cesije i kompenzacije nisu prihvatljive.“⁴⁹

⁴⁹ Isto.

ZAKLJUČAK

Malo i srednje poduzetništvo od iznimnog je značaja za gospodarstvo svake zemlje pa tako i Hrvatske. Iako ekonomska situacija u Hrvatskoj nije ni blizu idealne, a istraživanja rađena do 2013. godine uglavnom pokazuju stagnaciju na poduzetničkom području i manjak pozitivne poduzetničke klime, posljednjih se godina poduzetništvu u Hrvatskoj pristupa na nešto drugačiji način.

Naime, državne institucije sve su zainteresiranije za pružanje pomoći mladim poduzetnicima u vidu financija, savjeta ili mentorstva u sklopu poduzetničkih inkubatora i sličnih organizacija. Sve je više mladih poduzetnika koji se okušavaju na području *startupa* i samim tim podižu svijet o važnosti poduzetničke kulture za ekonomiju zemlje.

Bespovratne potpore koje je moguće dobiti iz EU fondova značajan su doprinos razvoju poduzetništva u Hrvatskoj. Razloge zbog kojih se ovi fondovi još uvijek nedovoljno koriste najvjerojatnije možemo tražiti u manjku poduzetničke obrazovanosti, ali i u nedovoljno uloženog vremena i truda u izradu projekta koji bi takve potpore mogao osigurati.

Poznajući važnost konkurentnosti malog i srednjeg poduzetništva te poznajući problem financiranja u malom i srednjem poduzetništvu, glavnu pomoć od strane Europske unije MSP u vidu potpora se pruža novim programom EU za financijsko razdoblje 2014-2020 kojim se potiče konkurentnost europskih malih i srednjih poduzeća.

Povećanje aktivnosti vezanih za inovacije te poticanje inovativnosti danas ima ogromnu važnost u razvoju malog poduzetništva. Potrebno je raditi na integraciji sustava financiranja kojim je moguće pokrivati aktivnosti vezane za inovacije i istraživanja. Važnost toga leži u činjenici da inovacije i istraživanja uvelike doprinose razvoju konkurentnosti poduzeća, a što u konačnici podrazumijeva njihov opstanak te veći stupanj preživljavanja malih poduzeća na tržištu, te među ostalom i porast broja malih i srednjih poduzeća.

To je ostvarivo omogućavanjem pristupa financijskim instrumentima te investicijama kojima bi se poticala start-up poduzeća.

Pri tome je od velike važnosti obratiti pozornost na podršku politikama poslovanja, obrazovanju malih i srednjih poduzetnika u kontekstu upravljanja poduzećem te u kontekstu upravljanja

financijskim sredstvima kao i informiranjem istih u svezi mogućnosti financiranja poduzeća te korištenja poticaja EU, ali i poticaja koje pružanju druge institucije RH.

Poduzetnički inkubatori, tehnološki parkovi i coworking zajednice u RH postižu sve veću popularnost. Takve zajednice osiguravajući financijska sredstva za sve one ideje koje bi na neki način mogle unaprijediti društvo prije svega olakšavaju sam početak poslovanja omogućujući mladim poduzetnicima da izbjegnu početničke greške i svoj posao grade na stabilnim temeljima.

Uz to banke imaju posebno razvijene sustave kreditiranja malog gospodarstva, a postoje također i jamstvene agencije ili uredi koji odobravaju odobrenim projektima i subjektima malog gospodarstva jamstva za dio zatraženog kredita uz određene uvjete

LITERATURA

1. Deželjin, J. i dr. (2002.), *Poduzetnički menadžment*, M.E.P. CONSULT, Zagreb.
2. *Dvije godine članstva u EU*. <https://vlada.gov.hr/dvije-godine-clanstva-hrvatske-u-eu/17258> (Pristupljeno 27. kolovoza 2016.)
3. *Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije*. <http://www.hamagbicro.hr/> (Pristupljeno 25. kolovoza 2016.)
4. *Hrvatski zavod za zapošljavanje*. <https://burzarada.hzz.hr/> (Pristupljeno 25. kolovoza 2016.)
5. Kutnjak, G. (2010.), *Europsa unija u funkciji poticanja i razvoja malog i srednjeg poduzetništva*, *Poslovna izvrsnost*, 4(2): 79-90.
6. Lalić, I. (2012.), *Kako pokrenuti vlastiti biznis*, Profil, Zagreb.
7. Lupšić, D. i dr. (2012.) *Poduzetništvo u službi zajednice/Zbornik tekstova o društvenom poduzetništvu*, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Zagreb.
8. *Izješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2014.*. Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva, Dostupno na: <http://www.cepor.hr/nova/wp-content/uploads/2015/03/SME-report-2014-HR-web.pdf> (11.09.2016.)
9. *Minivodič kroz europske strukturne i investicijske fondove s primjerima projekata*. <http://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2015/09/2013-ESI-Fondovi.pdf> (Pristupljeno 26. kolovoza 2016.)
10. *Mjere za poticanje zapošljavanja*. <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=10023> (Pristupljeno 25. kolovoza 2016.)
11. *Mreža studentskih poduzetničkih inkubatora*. <http://www.mspi.hr/mreza-studentskih-poduzetnickih-inkubatora/> (Pristupljeno 26. kolovoza 2016.)

12. Nikolić, G., Zorić, D. (2014.), Razvoj startup kulture u Hrvatskoj u funkciji razvoja gospodarstva, *Praktični menadžment: stručni časopis za teoriju i praksu menadžmenta*, 5 (2): 98-102.
13. Poslovno planiranje. <http://www.hamagbicro.hr/poslovni-plan/> (Pristupljeno 26. kolovoza 2016.)
14. Poticaji, potpore, EU fondovi - vodič za poduzetnike. <http://www.kagor.hr/hr/poticaji-potpore-eu-fondovi-vodic-za-poduzetnike/> (Pristupljeno 27. kolovoza 2016.)
15. Rajsman, M., Petričević, N., Marjanović, V. (2013.), Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski vjesnik*, 26 (1): 250-262.
16. Širola, D., Iskra, V. (2014.), Analiza sustava poticanja poduzetništva na europskoj, hrvatskoj i lokalnoj razini, *Zbornik Veleučilišta u Rijeci*, 2(1): 139-162.
17. Smjernice za razvoj i provedbu aktivne politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2017. godine. <http://www.mrms.hr/wp-content/uploads/2015/02/smjernica-apz.pdf> (Pristupljeno 25. kolovoza 2016.)
18. Škrtić, M. (2006.), *Poduzetništvo*, Sinergija, Zagreb.
19. Ukić, Lj., Martić Kuran, L. (2015.), Uloga i značaj malih i srednjih poduzetnika na ruralnim područjima Dalmatinske Zagore, *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku* (1-2): 221-229.
20. Udovičić, A., *Malo i srednje poduzetništvo u Hrvatskoj s osvrtom na obiteljsko poduzetništvo*, Veleučilište u Šibeniku, Šibenik
21. Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva. <http://www.zakon.hr/z/527/Zakon-o-poticanju-razvoja-malog-gospodarstva> (Pristupljeno 25. kolovoza 2016.)
22. Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014. - 2020. <http://www.zakon.hr/z/734/Zakon-o-uspostavi-institucionalnog-okvira-za-provedbu-europskih-strukturnih-i-investicijskih-fondova-u-Republici-Hrvatskoj-u-razdoblju-2014-2020> (Pristupljeno 26. kolovoza 2016.)

POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA

Slika 1. Obrti i broj zaposlenika u obrtima od 2003. do 2013. godine.....	4
Tablica 1. Promjena u broju poduzeća 2002-2013. Godine.....	13
Tablica 2. Dinamika kretanja strukture poduzeća u Hrvatskoj i Europskoj uniji prema veličini i broju zaposlenih od 1990.godine do 2013. godine	18
Grafikon 1. Performanse prema SBA pokazateljima za Hrvatsku i Europsku uniju u razdoblju od 2007. do 2012. godine.	27